

מסלולי טיול בגן לאומי כורזים

1. שביל בתי הבד

אופי הטיול: שביל מעגלי קצר ונוח המשלב טבע, נוף מקסים וביקור בכפר הקדום. מתאים למשפחות.
אורך המסלול: כ-500 מ'.
משך הטיול: כחצי שעה.
סימון: סימון שבילים שחור.

2. מגן לאומי כורזים לגן לאומי כפר נחום

אופי הטיול: מסלול חד-כיווני במורד. השביל נוח ברובו, אך נדרש דילוג בין סלעי בזלת והוא מקשה מעט על ההליכה. רמת קושי בינונית.
אורך המסלול: כ-4 ק"מ.
משך הטיול: כשעתיים וחצי.
סימון: סימון שבילים כחול
(מפת סימון שבילים מס' 1 – החרמון, הגולן, "אצבע הגליל").

הערות:

- בקיץ השביל מיועד למיטיבי לכת בלבד, ועליהם להצטייד לפחות ב-3 ליטרים מים.
- יש לדאוג לרכב מאספ בקצה המסלול. הרכב יחכה למטיילים בחניית הגן הלאומי כפר נחום (המזרחי). על שלט החניון כתוב "האורתודוכסית".
- מומלץ להתחיל את הטיול מתוך הגן הלאומי כורזים וממנו להמשיך בשביל המסומן בכחול.
- הכניסה לשביל מותרת עד שעתיים לפני סגירת האתר.

שעות פעילות

שעון חורף: כל יום 8:00–16:00.
שעון קיץ: כל יום 8:00–17:00.
בימי שישי וערבי חג האתר נסגר שעה אחת מוקדם יותר.

אנא שמרו על הכללים האלה:

- התנועה מותרת בשבילים המוסדרים בלבד.
- גן לאומי כורזים הוא אתר ארכיאולוגי, הישמרו משקעים ובלטות.
- אין לפגוע בחי, בצומח ובדומם.
- הכניסה למבנים עתיקים, הטיפוס עליהם והפגיעה בהם אסורים.
- אין להתקרב לשפת המצוק. היזהרו מנפילה ומדרדור אבנים.
- השהייה בגן מותרת בשעות הפתיחה בלבד.
- הכנסת כלבים מותרת עם מחסום פה ורצועה. אסור להכניס כלבים לבית הכנסת.
- הקפידו לנעול נעלי הליכה ולחבוש כובע.
- שמרו על הניקיון ואל תבעירו אש.
- הביקור באחריות המבקרים בלבד.

חשוב לדעת!

החניה בשטח הגן הלאומי מותרת בשעות פעילות האתר בלבד.

כתיבה: יעקב שקולניק, דקל שגב - רשות הטבע והגנים

איור מפה: שלום קוולר

צילומי עתיקות: מאוסף רשות העתיקות. מוצג במוזיאון ישראל, ירושלים

תצלומים: מוזיאון ישראל, נחום סלפק

ארכיון צילומים - צביקה צוק, דייד רזק, רשות הטבע והגנים

הפקה: עדי גרינבאום, © הוצאת רשות הטבע והגנים

ברוכים הבאים

לגן לאומי כורזים

הסביבה

גן לאומי כורזים נמצא בדרומה של רמת כורזים, בין הכנרת לעמק החולה. סלעי הבזלת הבונים את הרמה התפרצו אל פני האדמה לפני כ-700 אלף שנה בלבד והם מכסים מרחב שאורכו 12 ק"מ ורוחבו 7 ק"מ בקירוב. בהתפרצותם גלשו שכפי הבזלת לערוץ הירדן ויצרו סכר טבעי שחסם את זרימת הנהר. מחסום זה הביא ליצירת האגם והביצות של עמק החולה.

רמת כורזים פרוסה בצומת הגולן, הגליל העליון והכנרת, וצונחת בתלילות אל חופיה הצפוניים של הכנרת – מגובה 70 מ' מעל פני הים לכ-220 מ' מתחת לפני הים. נהר הירדן, שבדרכו לכנרת התחתר בסלעי הבזלת, יצר בהם נקיק עמוק, שזכה לכינוי "הירדן ההררי".

ערוץ אחר שמנקז את הרמה הוא נחל כורזים – נחל עונתי באורך כ-12 ק"מ שזורם בחודשי החורף. יובליו העיליים מתחילים ברמת רזים (840 מ') שליד צפת. הנחל אוסף יובלים מאזור ראש פינה ועמיעד ונשפך לכנרת. סמוך לערוץ הנחל, כ-300 מ' מצפון-מזרח לכניסה לגן הלאומי, נובע עין כורזים. בימינו זהו מעיין עונתי דל, אך בימי קדם הוא שימש מקור מים חשוב ליישוב.

המגוון האקולוגי

רמת הבזלת מצמיחה שפע של צמחים עשבוניים, בעיקר דגניים, ובהם מין אחד מעניין במיוחד – חיטת הבר, הלוא היא אם החיטה שממנה תרבתו בימי קדם את זני החיטה שמספקים לנו לחם. העצים והשיחים שצומחים כאן פרא הם בעיקר שיזף מצוי ושיזף השיח, ואליהם חוברים לעיתים אלה

כרמלית נאה

חיטת הבר

משתלם לצאת לטבע

רכשו עכשיו מינוי וטיילו חינו
כל השנה בשמורות הטבע
ובגנים הלאומיים

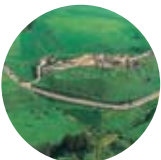

אתרים נוספים בקרבת מקום:

גן לאומי

תל חצור

⌚ 15-25 דקות נסיעה

שמורת טבע

יהודיה

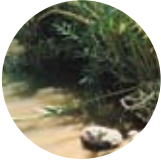
⌚ 15-25 דקות נסיעה

שמורת טבע

הבטיחה (בית צידה)

⌚ 25-35 דקות נסיעה

www.parks.org.il | *3639 | 📍

גן לאומי כורזים, טל' 04-6934982

גן לאומי

כורזים

בן אדם למקום

www.parks.org.il | *3639 | 📍

בכורזים, בבית צידה ובכפר נחום החל ישו להפיץ את בשורתו. על פי הברית החדשה הוא עשה ניסים רבים במרחב הזה, למשל האכיל המונים וריפא חולים ממחלות קשות. כאן הוא גם גייס את השליחים שהמשיכו את דרכו, ובחלוף הדורות הפכו את הנצרות מזרם ביהדות לדת בפני עצמה.

כמו יישובים רבים אחרים בגליל, גם כורזים התפתחה מאוד במאה ה-2 לסה"נ, לאחר כישלון מרד בר כוכבא והגירת פליטים מיהודה לגליל. בתקופת המשנה והתלמוד היישוב התרחב עוד. הוא השתרע על יותר מ-100 דונם ועל רוב שטחה של הגבעה שעליה נוסד. בשנים אלו נבנו רובעי מגורים חדשים, מבני ציבור ובית הכנסת המפואר.

במאה ה-5 הוסיף היישוב להתפתח ונעשו שינויים במבנה בית הכנסת ובמבנים אחרים. מעריכים שבאותם ימים חיו בכורזים כמה אלפי תושבים. הם התגברו על תנאי הסביבה הקשים, סיקלו את אבני השדות וגידלו חיטה, גפנים ליין ועצי זית לשמן.

במאה ה-8 כורזים ננטשה בחלקה. עם זאת, חפירות ארכיאולוגיות של רשות הטבע והגנים ושותפים מלמדות על רצף התיישבותי עד למאה ה-11, לפחות בחלק ממבני הכפר. במאה ה-13 היה במקום יישוב דל ובתקופה העות'מאנית שכן כאן כפר קטן של בדווים בני שבט זנע'ריה.

משמעות השם כורזים אינה ברורה. אולי נגזרה מהמילה "כרוז" – מודיע ברבים – ובכל אופן שמו הערבי של האתר, ח'ירבת כְּרָאזָה, שימר את השם הקדום. הראשון שזיהה את בית הכנסת של כורזים היה צ'ארלס וילסון, מראשי הקרן הבריטית לחקירת ארץ ישראל, בשנת 1869, ומראשית המאה ה-20 נעשו באתר חפירות ארכיאולוגיות רבות. בשנים 1962–1964 ובשנים 1980–1984 נעשו חפירות יסודיות ושימור מבנים בניהולו של הארכיאולוג זאב ייבין מרשות העתיקות.

סיור באתר

העיירה כורזים תוכננה בהתאם לקווי המתאר של הגבעה שעליה קמה. רחובה הראשי ירד מראש הגבעה דרומה, ואליו התחברו רחובות ממזרח וממערב וחילקו אותה לרבעים ולגושי מבנים (מבנים). בלב הגבעה נבנו הרובע המרכזי ובית הכנסת. מעליו השתרע הרובע הצפוני ומתחתיו נבנו עוד שני רבעים. הרובע המרכזי והעשיר נחפר בחלקו ושוחזר, וכך גם כמה גושי מבנים ברובע המערבי הסמוך לו.

חניון הפיקניק וקבר השייח' רמדאן אבו כראזה

קבר השייח' שוכן בצל עץ קשיש של אלון התבור. כנראה המבנה נבנה בשלהי התקופה הממלוכית (מאה 14) והבדווים תושבי הסביבה קישרו אותו לאחד מגיבורי המצביא המוסלמי האיובי צלאח א-דין. בעבר נהגו הבדווים לעלות לקבר לנדור נדרים וליישב מחלוקות.

בצל העצים פזורים שולחנות פיקניק וזה מקום טוב להתארגן לסיוור בגן הלאומי.

ארץ ישראלית ואלון התבור והשיחים אלת המסטיק, שיח אברהם מצוי וצלף קוצני. בימי החורף והאביב השטח מתמלא במרבדים ורודים של כרמלית נאה ובפריחת תורמוס ההרים וחוטמית זיפנית. צבעי הפריחה מתחלפים מתחילת הסתיו ועד סוף האביב ומקשטים את סביבות הגן הלאומי.

טריטון הפסים

תורמוס ההרים

צילם דייד רזק

ירקן

צילם דייד רזק

חוחית

בזכות מקומה הגיאוגרפי המיוחד של רמת כורזים בצומת של שלושה אזורים היא משמשת בית גידול למגוון גדול של צומח ובעלי חיים. באזור נפוצים יונקים גדולים ובהם צבי ישראלי, חזיר בר ותן זהוב. שפני סלע חיים כאן בלהקות ונעשו זה כבר חלק בלתי נפרד מנוף הגן הלאומי, ובשטח נראים גם זוחלים בשפע כגון מיני חרדונים וצב יבשה מצוי, וכן מיני דו-חיים ובהם קרפדה מצויה ואף טריטון הפסים, שהוא מין בסכנת הכחדה.

רמת כורזים נמצאת בלב בקע ים המלח, החורף את ישראל ממטולה עד אילת ומשמש ציר נדידה חשוב לעופות, והודות למקומה עוברים בה מיני עופות רבים. עם העופות היציבים השוהים ברמת כורזים נמנים ציפורי שיר כגון ירקן וחוחית, ירגזי ושחור זנב – מין מדברי שחדר לאזור.

כורזים: עבר עשיר

יישוב ראשון בכורזים נוסד בתקופה החשמונאית, בתחילת המאה ה-1 או ה-2 לפנה"ס. זה היה כפר קטן שתושביו יהודים, בדומה ליישובים אחרים בסביבתו – כפר נחום, מגדלא, בית צידה ואחרים. כורזים נזכרת בשמה בפעם הראשונה בברית החדשה, ברשימת הערים שישו גער בהן משום שתושביהן לא נענו לו ולא חזרו בתשובה: "אז החל לגעור בערים אשר רוב גבורותיו נעשו בתוכן ולא שבו. איך לך כורזין איך לך בית צידה כי הגבורות אשר נעשו בקרבן לך בצור ובצידון נעשו, הלא כבר שבו בשק ואפר" (מתי י"א 21-22, ולוקאס י' 13).

